

Projekt Sydälg

Älg med GPS

F.d. jaktvårdskonsulent Anders Hågeryd har varit fältslav under projektets tre år. Projektet går ut på att med GPS följa älgars rörelsemönster, observera födelsedatum samt älgar fertilitet och mortalitet på älgar inom smörgåsbordet efter Gudrun.

Tre års batteritid

Anders och de andra forskarna GPS-märkte 20 älgkor och 5 tjurar mellan Växjö och Asa vårvintern 2009. Medelåldern på korna var 7 år och på tjurarna 4 år. En lång rad prover togs också för att säkerställa att djuren var friska. GPS halsbandet sänder på kommando ut signaler var 30e minut, glesare om man vill, och batterierna håller 3 år. Dvs. de byttes ut under februari 2012. Man kan följa älgarnas rörelse med 14 dagars fördröjning på webben, algforskning.se Älglagen kom överens om att inte skjuta älgar med det tydligt gula GPS halsbandet nu när de äntligen fått forskning om älgen i området. Alla kor överlevde år 1 och 2. Nedan ses föryngringstalen:

Till år 2011 lade flera GPSer av. Kalvöverlevnad syftar på hur stor del av kalvarna som överlevde till älgjakten. Alla blev mer eller mindre förvånade över hur tidigt kalvarna kommer. Det innebär att fjolingarna stöts bort

	antal kalvande kor	tvillingpar	tot. kalvar	kalvar per ko	kalv-överlevnad	första kalvning	sista kalvning	medel
2009	17/20	10	27	1,35	96%	04-maj	26-maj	13-maj
2010	18/20	8	24	1,25	88%	03-maj	25-maj	16-maj
2011	12/13	6, + en trilling	20	1,54	85% (två av tvillingarna)	-	-	-

redan i april så bla fick trafiksäkerhetsbroshyrer skrivs om.

Motsvarande siffra för kalvar per ko i Sörmland är enligt Anders 0,68. Den hårda konkurrensen från både dovilt och kronvilt sänker foderutbudet och konditionen på älgarna blir låg. Undertecknad kan berätta att ett antal fjolingar från Norrköping kom in till Em vilt i februari och slaktvikterna var kring 80 kg.

Anders berättade ett antal anekdoter från sitt arbete:

- "Guldälgen" kalvade 10 maj 2011 på en igenvuxen mossteg men tre dagar senare befann hon sig enligt GPSen på en ö 400 meter ut i Hangsjön. Anders blev utkommanderad för att kolla om det stämde. Japp, och kalven var med – babysim!
- En älg kan bara räkna till ett medan en björn kan räkna till tre. Det bevisas av hur noga modern är med att få med alla kalvar/ungar.
- En älgko härbärgerade med sin kalv en hel sommar i ett sumpområde (misslyckat sjösänkingsprojekt där resultatet var för tunt för att plöja och för tjockt för att dricka) omfattande endast 100 ha.

Linnéuniversitetet

Lektor Harald Säll presenterade fakta om Linnéuniversitetet. 30 000 studenter, 2000 anställda, 150 utbildningsprogram, 2 500 kurser, omsättning 1 500 000 000 kr vara 350 000 000 i forskning/forskningsutbildning. Flera av de skogliga kurserna kvalar in på 10 i topp listan över de populäraste kurserna på universitetet. Skogsutbildningarna har 600 studenter fördelat på alla skogsårskurser. Hållbart familjeskogsbruk är en mycket populär kurs som går på distans. Mot bakgrund att 15 000 nya skogägare tillkommer varje år

är det inte konstigt.

Harald berättade om IKEAs satsning på Linnéuniversitetet och skog. Just nu byggs en fond upp där målet är 3 000 000 000 kr (Nobels stiftelse är 3 150 000 000 kr sista dec 2010). När det är uppnått ska pengar börja att betalas ut till ... Idag har fonden över en miljard och årligen sätts 270 000 000 kr in. Fonden har kopplingar till visionen Skogsriket som landsbygdsminister Eskil Erlandsson presenterade under 2011.

Riskabelt att vara tjur

Vän av ordning undrar nu hur det gick för de 5 tjurarna. Alla 5 dog inom 3 år!!! 1 dog av bil, 1 tåg, 1 drunknade och 2 dog av stångskador.

Prover

Parallellt ville SVA ha prover från alla skjutna älgar i området, lever, mjälte, njure, penis, testiklar, äggstockar, livmoder, käkhalva och parasitprov.

Lusflugor!

Dessutom anlät examensarbetare för att räkna älgflugor på älgarna för att ev. utröna om det är förklaringen till det på senare tid noterade hårbortfallet på visa älgar. Toppnoteringen var 88 000 flugor på en älg, sedan var det för jobbigt att fortsätta...! Det vore märkligt om älgens hälsa är opåverkad efter det.

Hemområden	Höst/vinter	Vår/Sommar	Överlapp
Alla	2102	1318	59%
Kor	1529	1011	63%
Tjurar	4396	2544	42%

Höst = vandringsstid

När det gäller älgens rörelsemönster finns ett mycket noggrant material att studera. Som bekant rör sig älgarna mest i september och minst mars och april. Hemområdena skiljer sig lite mellan könen.

Slutsatser av projektet:

Älg klarar sig utmärkt utan att äta tall "Flera

av våra älgar har aldrig sett en tall"

Ingen ko gick tom två år i rad "Gallkor finns inte"

Det går inte att skjuta för mycket kalv
Tekniken fungerar!

Fler "utmärkta" älgar

Nu har Jägareförbundet och skogsnäringen skjutit till mer pengar så att 30 kor och 10 tjurar är nu märkta och Anders ska fortsätta att slava på fältet. Det ska bli intressant att lyssna på Anders om ytterligare 3 år. Det märktes väl att Anders var stolt för sitt arbete och de myter som resultaten lyckats slå håll på. Alla jägare har något att hämta ur sammanfattningen av Anders föredrag, men ännu bättre är att anlita honom en kväll med två timmars föredrag för totalkostnaden 2 000 kr.

Vid pennan

Anders Strandh

anders.strandh@gmail.com

Smålands Skogsvårdsförbunds vintermöte

hölls 29/2 2012 på Linneuniversitetet i Växjö.

Älg och skogsskötsel i stormutsatta skogar var temat.

Linné-universitete presenterade sin verksamhet.

Anders Strand refererar mötet.

Erfarenheter från stormarna Gudrun och Per.

Södras skötselstrategi och teknikutveckling

Skogsbruk som klimattjänst

Skogschef Göran Örlander berättade om hur skogsbruket kan bidra med klimatnytta, vad som gjorts och hur framtiden ser ut. Göran började med att berätta om hur Södra respektive naturskyddsföreningens plan är för att minska koldioxidhalten i atmosfären.

Södra kör på adaption, dvs adapterar skogsbruket efter rådande förhållanden. Naturskyddsföreningen har ingen plan på den punkten. Södra vill använda sig av mitigation – dämpning av CO₂ i luften genom att öka upptaget i skogen och förbättra utnyttjandet av råvaran. Det är ju egentligen hela Södras affärsidé - mer volym och bra avsättning.

På denna punkt vill naturskyddsföreningen att volymen ska öka i skogen och på så vis öka mängden bundet CO₂ vilket enligt Göran är en kortsiktig lösning. Södra däremot vill att vi ska använda träden i stället för olja vilket är en långsiktig lösning.

Fånga koldioxiden i skogen

Göran drog ett exempel: En skogsfastighet på 50 ha anses fånga upp 200 ton CO₂ årligen medan vi släpper ut 5-7 ton per capita och år. En ökad tillväxt om 10 % betyder med andra ord ganska mycket klimatmässigt. Hur ska vi då anpassa skogsskötseln till rådande omständigheter?

Gallra tidigt

Södra rekommenderar att första gallringen görs vid 13-15 meters höjd och sistagallringen

vid senast 22 meter höjd. Därefter ökar stormrisken markant. Stora delar av gudrunhyggerna var gallrade för sent.

Slutavverka tidigare

Slutavverkningen ska göras 10-15 år tidigare än innan. Under sista 1/3 av ett granområdes omloppstid ska ”hugstfrid” råda. 3-5 år efter normal gallring råder förhöjd stormrisk. En gallring ger mer volym i slutavverkningen men samtidigt ger den skötseln en högre risk. Stormrisken ökar med boniteten och fukt i marken. Stora träd är riskablare. Granskogens risk minskar med orörda bryn. Røj och 1:a gallra men 2:a gallra inte i brynen. Gör stickvägsbredden klar i 1:a gallringen. Enligt Görans kalkyl hade endast ½ av gudruns volym fallit om nuvarande skötsel följts.

90 % granplantor ...

Hur ser det då ut med återväxten efter Gudrun? 90 % av odlingen blev gran i Götaland. Lärk och sitka blev nischgrödor. Inget uppsving för tall kan ses. 80 % av gudrunvolymen var gran. Det fanns endast ett litet intresse för tall och löv på hyggen trots stödpengar att söka från skogsstyrelsen.

.. blir 60% med självsådd björk

Görans bedömning är att gudrunhyggernas skogar kommer bestå av ca 60 % gran då det fullkomligt exploderar med löv på hyggena. Södra tog 2006 ett beslut om att trädslagsvalet ihop med ståndorten och framtida användning ger att gran fortsättningsvis ska planteras på bördiga marker.

Svanesång för tallen?

SLU:s SKA (skoglig konsekvensanalys) visa tydligt att tallandelen kommer att minska i Götaland de närmsta 50 åren. Tallplantandelen inom södra är nu 5 % (I Jönköping < 1 %, författarens anmärkning). Ca ¾ av tallarna på hyggena är naturligt förnygrade.

Södra provade att plantera gran under tall. Första året kom tallarna fint men det vilda åt upp dem. I dagläget är varannan tallplanta mellan 1 och 4 meters höjd allvarligt betad. Nuläget är prekärt!

Gärna mer löv

Södra vill ha mer löv och lövvirke. De har nu 2 lövsågar – Djursdala och Traryd. Även textilmassan som görs i Mörrum fordrar björkmas-saved, det ger iaf högre utbyte än om den körs på barr.

Textilmassan görs så att man kokar sönder fibern och kletar ihop dem igen. Det är mer hemicellulosa i lövveden. Just nu är det dessutom priskrig på kortfiber såsom eukalyptus.

Ståndorten

Tysken Grass visade i sina studier att ståndorten är mycket viktigare än trädslagsfördelningen om granen ska stå upp tills den är 100 år. Södra rekommenderar att lövträd och barr grupperas i ytor eller bestånd. Certifieringen rekommenderar att lövet ska sättas där ståndorten anger så, då får man alltid ihop de % som behövs.

Kontinuitetsskogar

När det kommer till modet att bedriva kontinuitetsskogsbruk säger Södra följande: Bläd-kontinuitetsskogsbruk ger lägre tillväxt. Få bestånd har lämplig struktur. Avkastningen minskar.

Hur ska vi skapa kontinuitetsskogar av det utgångsmaterialet vi har idag? Det tar 50 – 100 år att nå målet. Riskerna med storm, röta och granbarkborre ökar genom att gallra i äldre skog. Då det inte byter trädslag blir klimatanpassningen svårare också. Varför slår vi då inte hål på dessa idéer? Jo, det är andra trädslag i norra Tyskland, Lübeckmodellen.

Stiftelsen Gustafs Bjursjö misslyckades med blädning. Södra avråder från kontinuitetsskogsbruk annat än i specifika fall. NS-skogar med mycket löv kan vara ett lämpligt ställe.

Hagners naturkultur

Mats Hagners försök med Naturkultur är nu utvärderade efter 11-14 års fältförsök. I den skötselmodellen med lite hårdare uttagsnivå var volymen i skogen idag lägre än efter gallringen. I den modellen med lite försiktigare uttag var volymen 4 m³sk/ha högre än från början. Vinden har gått hårt åt försöken.

Vid pennan

Anders Strandh

anders.strandh@gmail.com